

De heer De Kruijf (PvdA)

DATUM	29 augustus 2017	TEAM	NEL
NUMMER	81BD5D81	REFERENTIE	Wilma Timmers
UW BRIEF VAN	27 juni 2017	DOORKIESNUMMER	3525
UW NUMMER	81B8C754	E-MAILADRES	wilma.timmers@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	geen	ONDERWERP	Beantwoording schriftelijke vragen ex art. 47 RvO aan het College van GS, gesteld door de heer K. de Kruijf van de PvdA betreffende de dreigende effecten (van nieuwe golf) verzuring.

Geachte heer De Kruijf,

In overeenstemming met artikel 47 RvO ontvangt u hierbij onze reactie op uw vragen. Onze beantwoording hebben wij cursief toegevoegd aan uw vragen.

Toelichting van PvdA:

Tijdens de vergadering van de commissie RGW van 19 juni 2017, onderdeel 'Rondvraag', zijn door de PvdA vragen gesteld over de voor Utrecht dreigende gevolgen van de uitstoot van stikstof door met name de veehouderij. De gedeputeerde (mevr. Maasdam) gaf aan het probleem te herkennen en de zorgen te delen. In haar verdere beantwoording bleef zij echter inhoudelijk vaag en algemeen. De Programmatische Aanpak van Stikstof (PAS) zou het antwoord en de oplossing zijn en dat was het wel zo ongeveer. De fractie van de PvdA heeft gezien de korte tijd die er zat tussen het stellen van de vragen en de gewenste beantwoording ervan begrip voor het (abstractie) niveau van de antwoorden, maar vindt ze evengoed ontoereikend en onvoldoende recht doen aan de ernst van de problematiek.

De fractie van de PvdA heeft daarom de volgende (aanvullende) vragen.

1. De gedeputeerde gaf aan de problematiek te herkennen en de zorgen te delen. Kan het college ook aangeven waar precies in Utrecht deze ernstige verzuring is geconstateerd.

Antwoord:

Verzuring zou zich voor kunnen doen op de droge zandgronden van de Utrechtse Heuvelrug, zowel in de bosgebieden als in de heidegebieden. In dit gebied komen ook milieus voor die van nature zuur zijn en een kenmerkende flora en fauna herbergen; de gebieden die gevoelig zijn voor de gesignaleerde problematiek zullen de zwak gebufferde biotopen zijn, zowel op de Heuvelrug als aan de randen ervan. We hebben contact opgenomen met Staatsbosbeheer, die aangeeft dat er aanwijzingen zijn dat de problematiek inderdaad op de overgang van Utrechtse Heuvelrug naar Gelderse Vallei speelt. De omvang en de ruimtelijke spreiding in de provincie Utrecht zijn nog onbekend.

2. Kan het college ook aangeven in welke mate de programmatische aanpak van stikstof voldoende antwoord is in die specifieke situaties.

Antwoord:

Het Programma Aanpak Stikstof (PAS) is één van de instrumenten die op de verlaging van emissie (en depositie) van stikstof toeziet door bronmaatregelen. Daarnaast beperkt het PAS de uitbreidingsmogelijkheden van stikstofuitstotende activiteiten. Het PAS richt zich op stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden. De Utrechtse Heuvelrug is géén Natura 2000 gebied. Concreet betekent dit dat op basis van het PAS de beperking in stikstofuitstoot door activiteiten niet van toepassing is op de Utrechtse Heuvelrug, maar dat dit gebied wel mee kan liften op de positieve effecten van de door het PAS ingezette daling van emissie/depositie. In die zin is het PAS slechts een beperkt antwoord op de verzuringsproblematiek van de Utrechtse Heuvelrug.

3. En als dat niet het geval is, welke aanvullende maatregelen het college heeft genomen, van plan is te nemen, om aan de verzuring een halt toe te roepen

Antwoord:

Grote delen van de hogere zandgronden, waaronder de Utrechtse Heuvelrug, zijn in de Natuurvisie van de provincie Utrecht aangewezen als natuurpleel. In natuurplelen worden maatregelen genomen die bijdragen aan het duurzaam in stand houden van populaties van bedreigde planten- en diersoorten (aandachtsoorten). In dit kader wordt dit jaar voor de hogere zandgronden onderzocht welke maatregelen noodzakelijk zijn. Het is goed mogelijk dat dit ook maatregelen zijn die gerelateerd zijn aan de verzuringsproblematiek. Omdat er ook aandachtsoorten in van nature zure milieus voorkomen, zullen herstelmaatregelen, zoals inzet van kalk of steenmeel, maatwerk vragen.

Het Rijk is primair aan zet om bronmaatregelen te nemen gericht op het tegengaan van verzuring.

Regels voor het gebruik van mest staan in de landelijke meststoffenwet. De stalen voor ammoniak zijn landelijk geregeld via het Besluit emissiearme huisvesting (Wet Milieubeheer).

Een provinciaal instrument betreft de mogelijkheid tot het aanwijzen van verzuringsgevoelige gebieden in het kader van de Wet ammoniak en veehouderij (WAV). In aangewezen gebieden, en een buffer van 250 meter hier omheen, is de vestigings- en uitbreidingsmogelijkheid van veehouderijen ingeperkt. De provincie Utrecht heeft de gehele Utrechtse Heuvelrug aangewezen als WAV gebied. Dit gebied valt grotendeels samen met het gebied dat in de PRV is aangeduid als landbouwstabiliseringsgebied met beperkingen voor de uitbreiding van niet-grondgebonden veehouderij.

Zie verder ook het antwoord onder punt 6.

4. Kan het college aangeven op welke termijn effecten van de (al dan niet aanvullende) aanpak worden verwacht. En welke die verwachte effecten zijn.

Antwoord:

Om de aanhoudende negatieve effecten van stikstofdepositie te verminderen kunnen bronmaatregelen worden uitgevoerd. Om de reeds gedane schade te herstellen kunnen herstelmaatregelen worden uitgevoerd. De effecten van een dalende stikstofemissie door bronmaatregelen zijn in zoverre direct werkend dat de belasting op het milieu direct minder wordt. Er dient echter een relatief grote daling plaats te vinden (afhankelijk van de locatie) om de negatieve effecten tot nul te reduceren. Een dergelijke daling kan nog jaren in beslag nemen, ook met intensieve bronmaatregelen. Indien uit onderzoek (zie punt 3) blijkt dat ook herstelmaatregelen noodzakelijk zijn om de buffercapaciteit en zuurtegraad te herstellen, kan herstel van het ecosysteem nog decennia duren. Herstel zonder herstelmaatregelen kan nog veel langer duren, ook als het overschot aan depositie teniet is gedaan.

5. De gedeputeerde sprak van een voortdurend geoptimaliseerde meetsystematiek. De PvdA krijgt graag meer inzicht in deze meetsystematiek en de gemeten resultaten tot nu toe.

Antwoord:

De meetsystematiek is gericht op de Natura 2000 gebieden, omdat hiervoor een wettelijke verplichting tot herstel geldt. In het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit (LML) van het RIVM worden de concentraties in lucht en regenwater van ammoniak en ammonium en stikstofoxiden en nitraten gemeten. Natuurgebieden zijn echter nauwelijks vertegenwoordigd in het LML, daarom is het Meetnet Ammoniak in Natuurgebieden (MAN) ingericht. Hierin worden ammoniakconcentraties in Natura 2000-gebieden gemeten. Daarnaast worden er droge depositiemetingen uitgevoerd op enkele locaties; de meeste hiervan bevinden zich in Natura 2000 gebieden.

Het RIVM is verantwoordelijk voor de meetsystematiek en de publicatie van meetresultaten. De MAN meetresultaten kunt u hier downloaden: <http://man.rivm.nl/>. De LML meetresultaten kunt u hier vinden: <https://www.luchtmeetnet.nl/>. Publicatie van de droge metingen is niet bekend. De landelijke metingen vormen de basis voor de Grootchalige Concentratie- en Depositiekaarten van Nederland (GCN en GDN, zie http://www.rivm.nl/Onderwerpen/G/GCN_GDN_kaarten_2016). Informatie aangaande de depositie van stikstof en potentieel zuur (combinatie stoffen, zie <http://www.pbl.nl/vraag-en-antwoord/wat-is-potentieel-zuur>) in 2016 vindt u in de jaarrapportage. Zie <http://www.rivm.nl/dsresource?objectid=bad0f796-fd17-4ff5-aaf3-d7d71224376a&type=org&disposition=inline> (vanaf blz. 69). U vindt in de rapportage ook overzichten van de verwachte toekomstige daling van de depositie over heel Nederland (dus ook de Utrechtse Heuvelrug).

6. Is het college het met de fractie van de PvdA eens dat bronmaatregelen ook in dit verzuringsdossier het meest effectief zijn.

Antwoord:

Zoals bij punt 3 ook is aangegeven, is het Rijk primair aan zet voor het nemen van bronmaatregelen. Bronmaatregelen betreffen slechts een deel van de oplossing. De verzuringsproblematiek is begonnen met de neerslag van zwaveldioxide (zure regen). Deze depositie van sterk zuur heeft de buffer van het ecosysteem uitgeput. Hierdoor is het ecosysteem kwetsbaar geworden voor depositie van minder sterk zuur (stikstof). De beschikbaarheid van kalk en andere mineralen voor plant en dier is hierdoor beperkt. Terugdringen van de stikstofdepositie is op plaatsen waar deze uitputting te sterk is (plaatsen met een inmiddels zeer zuur milieu, voor zover van toepassing voor de provincie Utrecht) niet meer voldoende. Op deze plekken dient actief aan herstelmaatregelen gedaan te worden om de zuurtegraad tegen te gaan en de buffer te herstellen. Op plaatsen waar de uitputting van kalk en andere mineralen nog niet te ver is gegaan, zijn bronmaatregelen wel het meest effectief om toekomstige problematiek te voorkomen. In tussenliggende gevallen is een combinatie van beide oplossingen mogelijk wenselijk.

7. Kan het college aangeven waar de voornaamste bronnen van de Utrechtse verzuring liggen en in welke mate de afzonderlijke bronnen bijdragen aan de Utrechtse verzuring.

Antwoord:

De voornaamste bron voor stikstofdepositie (zowel landelijk als provinciaal) betreft de veehouderij. Daarnaast zijn verkeer (gemotoriseerde voertuigbewegingen) en industrie relatief grote bronnen (landelijke percentages zijn 38% landbouw, 11% infrastructuur en 2% industrie. 37% komt uit het buitenland. Zie <https://www.bij12.nl/assets/PAS-Integrale-Rapportage-2016-Publieksbrochure-1.pdf>). Het online, landelijke PAS instrument AERIUS Monitor geeft inzicht in de verdeling van bronnen in stikstofdepositie. Het instrument is echter gericht op stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden. De verdeling van bronnen voor depositie op de Utrechtse Heuvelrug is daarom niet opgenomen. De depositie van bronnen kan zeer ver reiken (honderden kilometers). Depositie van bronnen uit het buitenland kan dus op de Utrechtse Heuvelrug neerslaan. Echter nabij gelegen bronnen veroorzaken

over het algemeen de grootste depositie. Voor de Utrechtse Heuvelrug zijn naar verwachting daarom de omliggende veehouderijen relevant evenals de drie doorkruisende snelwegen: A12, A27 en A28. Het plan van aanpak voor het nieuwe RSLU (Regionaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit Utrecht) is gericht op de vermindering van de luchtverontreiniging door verkeer, landbouw en huishoudens. Ondanks het feit dat dit plan primair is gericht op gezondheid heeft het tevens een positief effect op de verzuring. De effecten van het (provinciaal) luchtkwaliteitsbeleid worden jaarlijks gerapporteerd in de Provinciale Rapportage Luchtkwaliteit provincie Utrecht (<https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/alle-onderwerpen/schone-lucht/>).

8. De gedeputeerde gaf aan dat er contact is met Gelderland over de herstelwerkzaamheden op de Veluwe. Kan het college ook aangeven welk overleg er verder nog is over de oplossing van de Utrechtse problematiek en welk effect daarvan wordt verwacht.

Antwoord:

Er zal na de vakantie afstemming plaats vinden met de provincie Gelderland over de problematiek die ervaren wordt op de Veluwe, de onderzoeken die de provincie Gelderland initieert en de maatregelen die zij voorzien. Waar mogelijk wordt aansluiting bij elkaar gezocht en gebruik gemaakt van de bij hen reeds aanwezige kennis.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,

Secretaris

